

	ΚΩΔΙΚΟΣ:	E.202-2	ΕΝΤΥΠΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	
	ΕΝΤΥΠΟ:	ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ		
	ΕΚΔΟΤΗΣ:	ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ		

E.202-2: ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

A' ΜΕΡΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:		ΕΞΑΜΗΝΟ:	Β'
ΜΑΘΗΜΑ:	ΒΙΟΗΘΙΚΗ		
ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ:	6	ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (ΑΝΑ ΕΒΔΟΜΑΔΑ):	26 (ΣΥΝΟΛΟ)
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Πρόβαση στο Διαδίκτυο Κατοχή προσωπικού e-mail Βασικές γνώσεις χειρισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών Στοιχειώδεις γνώσεις αγγλικής γλώσσας		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ:	ΕΛΛΗΝΙΚΗ		

2. ΣΚΟΠΟΣ

<p>Η διερεύνηση των ηθικών και νομικών διαστάσεων της νοσηλευτικής και της ιατρικής πρακτικής</p> <p>Η κατανόηση εκ μέρους των φοιτητών ότι ζουν σε μια κοινωνία με συγκρουόμενες πεποιθήσεις, όπου η κριτική διερεύνηση και η ηθική τεκμηρίωση αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για τη λήψη αποφάσεων στο χώρο της ψυχικής υγείας και της νοσηλευτικής</p> <p>Ο υγιής και δημιουργικός προβληματισμός των φοιτητών πάνω σε καίρια βιοηθικά ζητήματα και η ενθάρρυνση του δημόσιου διαλόγου πάνω σ' αυτά</p> <p>Η δημιουργία ενημερωμένων και ηθικά συγκροτημένων πολιτών</p>
---

3. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

<p>Βιοηθική (έννοια, σκοπός, μορφές, βασικές αρχές),</p> <p>Η αστική, ποινική ευθύνη νοσηλευτή και γιατρού</p> <p>Η ιατρική και νοσηλευτική αμέλεια,</p> <p>Ο θεσμός της συναίνεσης στην ιατρική πράξη (τύπος, χρόνος, αξία, περιεχόμενο, πληροφόρηση ασθενούς, ικανοί και μη ικανοί για συναίνεση ασθενείς)</p> <p>Η αποζημίωση του ασθενούς</p> <p>Τα δικαιώματα του Ψυχικά ασθενούς</p> <p>Ηθικά και δεοντολογικά ζητήματα που εγείρονται γύρω από το Ιατρικό Απόρρητο, την Ευθανασία, και την Άμβλωση των δικαιοπρακτικά ικανών ασθενών αλλά και των ανηλικών και των ψυχικά ασθενών ή άλλων προσώπων που τελούν υπό δικαστική συμπαράσταση</p>
---

4. ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Όταν οι φοιτητές θα έχουν ολοκληρώσει το μάθημα θα είναι σε θέση:

- να αντιλαμβάνονται και να ορίζουν τις βασικές έννοιες και αρχές της σύγχρονης Βιοηθικής, του Ιατρικού Δικαίου και της Ιατρικής Δεοντολογίας.
- να γνωρίζουν τις ηθικές αρχές, και τα νομικά ζητήματα που συνδέονται με την άσκηση της νοσηλευτικής και της ιατρικής, τα οποία θα τους βοηθήσουν στην μελλοντική αποφυγή σφαλμάτων ικανά, να απειλήσουν την επαγγελματική τους υπόσταση και αξιοπρέπεια
- να αναγνωρίζουν την ύπαρξη σημαντικών ηθικών, κοινωνικών και δεοντολογικών παραγόντων στη λήψη αποφάσεων στο χώρο της Ψυχικής Υγείας
- να γνωρίζουν τα δικαιώματα των ψυχικών ασθενών και να επιλύουν ηθικά και νομικά ζητήματα που ανακύπτουν στην καθημερινή άσκηση της νοσηλευτικής διαδικασίας
- να παίρνουν σε θέση σε κλασικά ζητήματα της Βιοηθικής όπως άμβλωση, ευθανασία, προστασία προσωπικών δεδομένων, συναίνεση ασθενούς

Β' ΜΕΡΟΣ

5. ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ/ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Το μάθημα της Βιοηθικής ολοκληρώνεται σε δέκα τρεις διαλέξεις. Στα πλαίσια των εν λόγω διαλέξεων, παρουσιάζονται ασκήσεις-πρακτικά (case studies) πραγματικών υποθέσεων της ελληνικής και διεθνούς πραγματικότητας, τα οποία συζητούνται και αναλύονται, κατά ομάδες, για την πληρέστερη κατανόηση του αντικειμένου της διάλεξης. Ως εποπτικά μέσα χρησιμοποιούνται διαφάνειες σε power point, ούτως ώστε ο φοιτητής του μεταπτυχιακού να έχει και μια οπτική αναπαράσταση σε περιληπτική μορφή των όσων συζητούνται. Δεν αποκλείονται και διαλέξεις προσκεκλημένων ομιλητών εγνωσμένου κύρους. Εργασίες εκπονούνται στα πλαίσια του μαθήματος. Το εκπαιδευτικό υλικό καθοδηγεί τον μεταπτυχιακό φοιτητή στην μελέτη του, εξηγεί τις βασικές έννοιες των ζητημάτων που αναπτύσσονται, και προάγει την αλληλεπίδραση του με το παρεχόμενο υλικό.

6. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Διδακτικές Ενότητες:

Ενότητα 1^η :

Η έννοια της Βιο-ηθικής και σκοπός της
Η σύνδεση της με τα ατομικά δικαιώματα και την ηθική πρακτική
Μορφές και αντικείμενο Βιοηθικής
Σύνδεση της Βιοηθικής με την Ιατρική Ηθική
Βασικές αρχές της Ιατρικής Ηθικής
Το δικαίωμα της αυτονομίας του ασθενούς και οι περιορισμοί του
Βιοηθική και ηθικές θεωρίες
Οι διαφορές του δικαίου από την ηθική
Επίλυση πρακτικών ζητημάτων

Ενότητα 2^η :

Ιατρικό δίκαιο και ιστορία
Η Δομή των ελληνικών δικαστηρίων
Η σχέση του γιατρού & νοσηλευτή με τον νόμο
Πως προσεγγίζουν οι Έλληνες νομικοί τις νοσηλευτικές & ιατρικές υποθέσεις – οι διαφορές τους από τους αγγλοσάξονες
Εξωδικαστικοί συμβιβασμοί
Η υποχρεωτικότητα της ασφάλισης νοσηλευτών & γιατρών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό
Οι αιτίες αύξησης των αγωγών εναντίον των νοσηλευτών & των ιατρών σήμερα

Ενότητα 3^η :

Η έννοια της Αστικής ιατρικής και νοσηλευτικής ευθύνης
Ενδοσυμβατική και εξωσυμβατική ιατρική ευθύνη (έννοια-περιεχόμενο-διαφορές)
Η θεμελίωση της νοσηλευτικής και ιατρικής ευθύνης
Η αστική ευθύνη των νοσηλευτών και γιατρών που εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα σε περιπτώσεις τέλεσης νοσηλευτικών και ιατρικών σφαλμάτων
Η αστική ευθύνη των νοσηλευτών και γιατρών που εργάζονται στο δημόσιο τομέα σε περιπτώσεις τέλεσης

νοσηλευτικών και ιατρικών σφαλμάτων
Επίλυση πρακτικών ζητημάτων

Ενότητα 4^η :

Άσκοπη υποβολή ασθενών σε διαγνωστικές ή θεραπευτικές εξετάσεις
Εσφαλμένη ιατρική και νοσηλευτική διάγνωση στηριζόμενη σε λανθασμένη εκτίμηση συναδέλφου γιατρού ή νοσηλευτή
Ορθή διάγνωση της νόσου ασθενούς αλλά μη ορθή διάγνωση της θέσης της νόσου
Η εξ αποστάσεως διάγνωση
Εγκατάλειψη χειρουργικών εργαλείων στο σώμα ασθενούς
Επίλυση πρακτικών ζητημάτων

Ενότητα 5^η :

Η έννοια της Ποινικής Ιατρικής & Νοσηλευτικής Ευθύνης
Τα εκ προθέσεως και τα εξ αμελείας ποινικά αδικήματα
Προϋποθέσεις στοιχειοθέτησης των εξ αμελείας αδικημάτων
Άρνηση ιατρού & νοσηλευτή τέλεσης του καθήκοντος του (441 ΠΚ)- Πότε δικαιολογείται
Παράλειψη λύτρωσης από κίνδυνο ζωής (307 ΠΚ)
Ανάληψη νοσηλείας ασθενούς από αναρμόδιο γιατρό ή νοσηλευτή
Το μέτρο της οφειλόμενης επιμέλειας του νοσηλευτή & του γιατρού
Η επιλογή της ιατρικής μεθόδου
Ο ρόλος των ελαττωματικών ιατρικών μηχανημάτων στην πλημμελή περίθαλψη του ασθενούς
Πως διαχειρίζεται ο γιατρός ή ένας νοσηλευτής ένα ομαδικό ατύχημα ή την ταυτόχρονη συρροή πολλών ασθενών
Επίλυση πρακτικών ζητημάτων

Ενότητα 6^η :

Η σχέση γιατρών, νοσηλευτών και δικαστών
Ο ρόλος των αποδεικτικών μέσων στη δικανική διαδικασία
Ανάλυση των αποδεικτικών μέσων (αυτοψία, πραγματογνωμοσύνη, μάρτυρες, ομολογία, έγγραφα)
Πειθαρχική ευθύνη των νοσηλευτών και γιατρών
Η δωροδοκία ιατρών & νοσηλευτών
Επίλυση πρακτικών ζητημάτων

Ενότητα 7^η :

Περιεχόμενο αποζημίωσης ασθενούς
Πως κατανέμεται η ιατρική ή η νοσηλευτική ευθύνη όταν στην πλημμελή ιατρική πράξη συμμετείχαν περισσότεροι του ενός γιατροί ή νοσηλευτές;
Ευθύνη ιατρών μελών ΔΕΠ και αποζημίωση- Ευθύνη εργαζομένων στο ΕΣΥ και αποζημίωση
Η ευθύνη του ειδικευόμενου γιατρού & εκπαιδευόμενου νοσηλευτή
Το μέτρο επιμέλειας και προσοχής που πρέπει να επιδεικνύει ο ειδικευόμενος
Επίλυση πρακτικών ζητημάτων

Ενότητα 8^η :

Η συναίνεση του ασθενούς στην ιατρική πράξη
Χρονική έκταση και τύπος της συναίνεσης
Το περιεχόμενο της ενημέρωσης του ασθενούς πριν τη λήψη της συναίνεσης του
Το δικαίωμα παραίτησης του ασθενούς από την ενημέρωση του γιατρού
Ανήλικος ή δικαιοπρακτικά ανίκανος ασθενής και συναίνεση
Η συναίνεση του ψυχικά πάσχοντος ασθενούς
Οι μάρτυρες του Ιεχωβά και συναίνεση
Επίλυση πρακτικών ζητημάτων

Ενότητα 9^η :

Η έννοια του ιατρικού απορρήτου
Το νομικό πλαίσιο του ιατρικού απορρήτου
Σύννομη παραβίαση του ιατρικού απορρήτου
Ο ψυχικά ασθενής και το ιατρικό απόρρητο
Γιατρός και νοσηλευτής ως μάρτυρας ή ως πραγματογνώμονας στο δικαστήριο
Ιατρικό απόρρητο και ασθενείς ή φορείς του AIDS

Ιατρικές φωτογραφίες και ιατρικό απόρρητο
Έννοια, περιεχόμενο, χαρακτηριστικά, δικαίωμα πρόσβασης, χρόνος φύλαξης ιατρικού φακέλου ασθενούς
Πλεονεκτήματα-μειονεκτήματα ηλεκτρονικού και χειρόγραφου ιατρικού φακέλου
Αποφάσεις αρχής προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ιατρικό απόρρητο
Επίλυση πρακτικών ζητημάτων

Ενότητα 10^η :

Τα δικαιώματα του νοσοκομειακού ασθενούς
Τα δικαιώματα των ψυχικά ασθενών
Απείθαρχοι ασθενείς
Ακούσια νοσηλεία ψυχικών πασχόντων
Νομικά και ηθικά διλήμματα
Επίλυση πρακτικών ζητημάτων

Ενότητα 11^η :

Ηθικές και νομικές πλευρές της έρευνας
Η Δίκη και ο Κώδικας της Νυρεμβέργης
Η Διακήρυξη του Ελσίνκι
Η ανάγκη θέσπισης κώδικα δεοντολογίας στην έρευνα
Αρχές που δεσμεύουν τον ερευνητή στο έργο του
Προϋποθέσεις επιτρεπτού έρευνας στον άνθρωπο
Η συμμετοχή ψυχικών πασχόντων στην έρευνα

Ενότητα 12^η :

Το νομικό πλαίσιο της άμβλωσης στην Ελλάδα
Η συναίνεση της ανήλικης εγκύου
Ηθικά ζητήματα γύρω από την άμβλωση
Αγωγές και αποζημιώσεις για ιατρικά λάθη κατά τον προγεννητικό έλεγχο «Wrongful life and death»
Άμβλωση και ψυχικά πάσχοντες

Ενότητα 13^η :

Το νομικό πλαίσιο της ευθανασίας στην Ελλάδα
Μορφές ευθανασίας (Άμεση, Έμμεση, Παθητική)
Πως θα πρέπει να χειριστεί ο γιατρός τον ασθενή που αρνείται την έναρξη ή τη συνέχιση της αγωγής που θα του παρατείνει τη ζωή
Πως θα πρέπει να χειριστεί ο γιατρός τον ασθενή που δεν είναι σε θέση να αποφασίσει ή να εκφράσει έγκυρα τη βούληση του
Η αξία των “Living wills” στην Ελλάδα
Ευθανασία και ψυχικά πάσχοντες

7. ΤΡΟΠΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η αξιολόγηση των φοιτητών επιτυγχάνεται μέσω της εκπόνησης μιας εργασίας και μέσω γραπτών εξετάσεων. Ο βαθμός της εργασίας θα καταλαμβάνει το 40% της τελικής βαθμολογίας ενώ ο βαθμός της γραπτής εξέτασης θα καταλαμβάνει το 60% της τελικής βαθμολογίας. Ο τελικός βαθμός του μαθήματος θα προκύπτει από το άθροισμα του βαθμού της εργασίας και της γραπτής εξέτασης.

8. ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΑ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

-Σύγγραμμα :

Άννα Μαυροφόρου - Γιαννούκα, Ιατρική Ευθύνη και Ηθική, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Ιατρική Σχολή, Βόλος 2008, ISBN 978-960-8029-73-6

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

1. Μακάριος Γρινιζάκης, Άννα Μαυροφόρου-Γιαννούκα (2009): Βιοηθικοί Προβληματισμοί στην Ιατρική Δεοντολογία, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος
2. Ανδρουλιδάκη-Δημητριάδη Ισμήνη (1993): Η Υποχρέωση Ενημέρωσης του Ασθενούς, Εκδόσεις Α.Ν. Σάκκουλα,

Αθήνα–Κομοτηνή

3.Αλεξιάδης Α.Δ.(1996):Εισαγωγή στο ιατρικό Δίκαιο. Εκδοτικός Οίκος Μ.Δημόπουλου. Θεσσαλονίκη.

4. Πλεύρης Αθανάσιος (2007): Η ποινική ευθύνη στην ιατρική πράξη. Έρευνα και πειραματισμός με αντικείμενο τον άνθρωπο. Εκδοτικός Οίκος Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

5. Ψαρούλης Δημήτρης, Βούλτσος Πολυχρόνης (2010): Ιατρικό Δίκαιο. Στοιχεία Βιοηθικής. Εκδοτικός οίκος University Studio Press, Θεσσαλονίκη

6. Singer Peter (1991): A Companion to Ethics. Basil Blackwell Publishing, Oxford

7. Kuhse Helga, Singer Peter (2003): Bioethics. An Anthology. Basil Blackwell Publishing, Oxford

Γ' ΜΕΡΟΣ

ΗΜΕΡΑ/ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ:	26 ώρες, από Πέμπτη 7 Μαρτίου 2013 έως Κυριακή 10 Μαρτίου 2013
--------------------------------	--

9. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ:

Οι φοιτητές υποχρεούνται να παρίστανται στις διαλέξεις, να εκπονήσουν την εργασία του μαθήματος της Βιοηθικής που θα επιλέξουν ανάμεσα σε μια λίστα προταθέντων θεμάτων από τους διδάσκοντες και να συμμετάσχουν στις γραπτές εξετάσεις.

10. ΑΛΛΗ ΣΧΕΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

--

11. ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ:

Άννα Μαυροφόρου-Γιαννούκα, Νομικός, Επιστημονική Συνεργάτιδα Ιατρικής Σχολής παν/μίου Κρήτης και Θεσσαλίας

12. E-MAIL:

amavroforou@hotmail.com

13. ΩΡΕΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ:

Επικοινωνία μεταπτυχιακών φοιτητών με την διδάσκουσα στα τηλέφωνα:
6937433657 ή 2410-627600

14. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟ E-CLASS:

--

15. ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΙ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΕΝΔΙΑΜΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ:

--

Η Διδάσκουσα

Άννα Μαυροφόρου

Υπογραφή